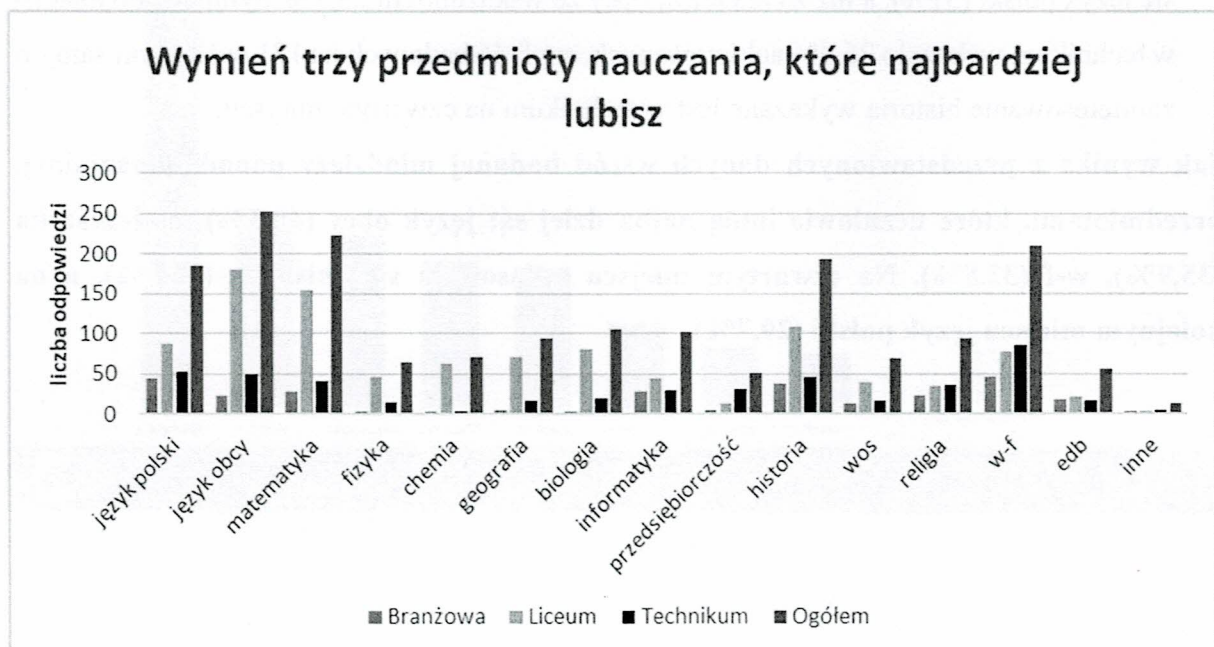

Zainteresowania historią w świetle badań przeprowadzonych w szkołach Zagłębia Miedziowego

Na dzisiejsze spotkanie dokonałam analizy ankiet przeprowadzonych w szkołach ponadgimnazjalnych w Zagłębiu Miedziowym. Zbadałam zainteresowania uczniów historią i źródła wiedzy historycznej, czyli wszystko to skąd można czerpać wiedzę o przeszłości. Dokonanie charakterystyki zainteresowań historycznych badanych stały się jednym z elementów niezbędnych do ukazania problemu świadomości historycznej wybranych grup młodzieży Zagłębia Miedziowego. Najważniejsze informacje dotyczące zainteresowań młodzieży i źródeł wiedzy historycznej uczniów szkół ponadgimnazjalnych w Zagłębiu Miedziowym, stanowią cztery pierwsze pytania skonstruowanej ankiety, które brzmią;

1. **Wymień trzy przedmioty nauczania, które najbardziej lubisz.**
2. **Jaką rolę w życiu Twoich kolegów wspólnie pełni historia?**
3. **Czy lekcje historii uważasz za ważne?**
4. **Z jakiego rodzaju źródeł czerpiesz wiedzę historyczną?**

1. Jakie zatem przedmioty nauczania najbardziej lubiane są przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych w Zagłębiu Miedziowym, ilustruje poniższa wykres.

W szkole branżowej wśród uczennic dominuje następujący wybór: w-f (51,6%), matematyka (35,5%), język polski, informatyka, religia (32,3 %), natomiast historia osiągnęła dopiero piąty wynik z progiem procentowym 19,4. Uczniowie szkoły branżowej wśród zainteresowań

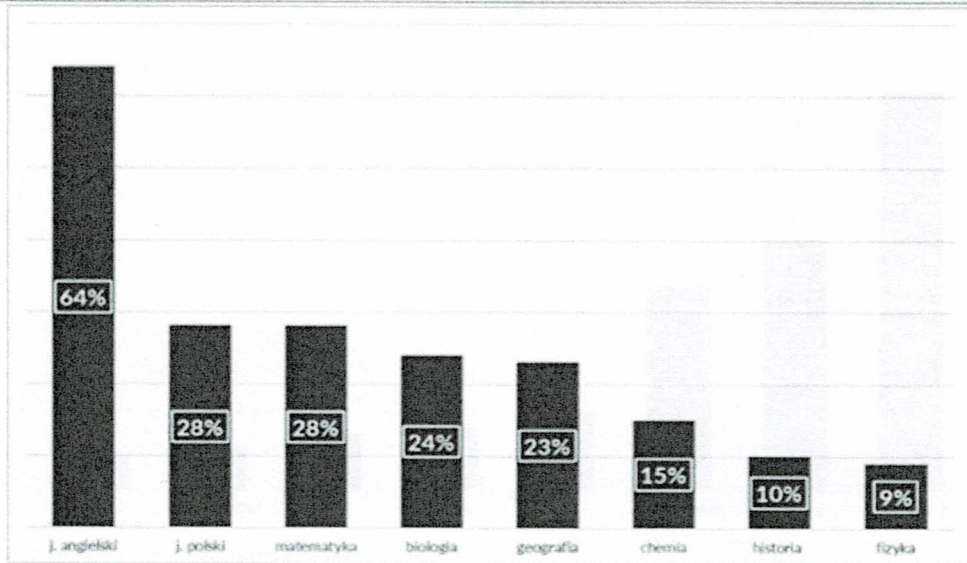
przedmiotami szkolnymi wymieniają: język polski (47,3%), historię (43,2%), w-f (41,9%). Reasumując uczniowie szkoły branżowej wśród trzech ulubionych przedmiotów wymieniają: w-f (44,8%), język polski (42,9%) i historię (36,2%).

Nieco inaczej przedstawia się hierarchia odpowiedzi dotyczących ulubionych przedmiotów w liceach ogólnokształcących. Licealistki jako trzy przedmioty nauczania, które lubią wymieniają w pierwszej kolejności: język obcy (58,8%), matematykę (38,7%), biologię (32,4%). Historia jako przedmiot nauczania znajduje się na piątym miejscu z wynikiem 27,9%, tak jak we wskazaniach uczennic szkoły branżowej. Uczniowie liceum ogólnokształcącego w rankingu ulubionych przedmiotów typują: matematykę (52,8%), język obcy (42,3%), historię (36,6%). W liceach ogólnokształcących można stwierdzić, iż przedmiotami, których uczniowie lubią się uczyć się najbardziej, są: język obcy (52%), matematyka (44,5%), historia (31,5%).

Analizując dane ankietowe technikum, wśród respondentek tego typu szkoły najbardziej lubianymi przedmiotami są: język polski (45,8%), w-f (44,1%), matematyka (30,05%). Historia wymieniona jest na siódmym miejscu jako ze wskaźnikiem 13,6%. Respondenci technikum wskazują w-f (53,6%) jako najbardziej ulubiony przedmiot, a w dalszej kolejności na drugim miejscu historię (33,9%) oraz język obcy (31,3%). Ranking ulubionych przedmiotów w technikum rozpoczyna w-f (50,3%), na drugim miejscu plasuje się język polski (31%), a tuż za nią język obcy ze wskaźnikiem 28,7%. Sympatię do historii w technikum wykazało 26,9% ankietowanych, czyli 46 badanych na 171 osób. Tym samym zainteresowanie historią wykazane jest w technikum na czwartym miejscu.

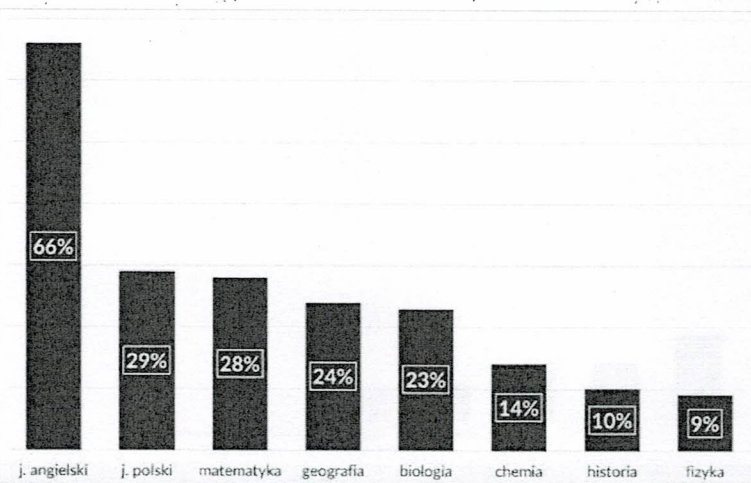
Jak wynika z przedstawionych danych wśród badanej młodzieży ponadgimnazjalnej, przedmiotami, które uczniowie lubią najbardziej są: język obcy (40,5%), matematyka (35,9%), w-f (33,8%). Na czwartym miejscu uplasowała się historia (31,0%), a na kolejnym miejscu język polski (29,7%).

Wybory maturzystów: Najpopularniejsze przedmioty dodatkowe (LO)

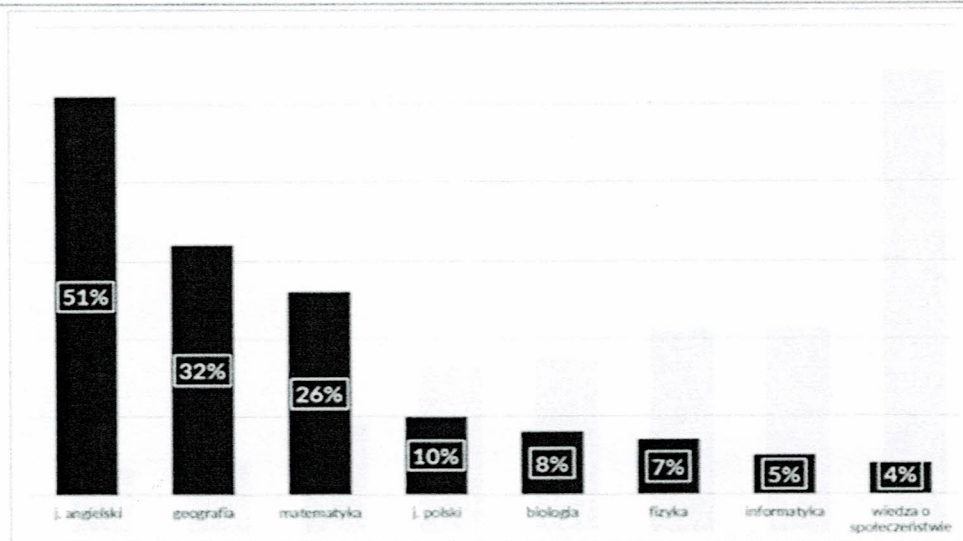
Dane dotyczą absolwentów LO z 2019 r.

Wybory maturzystów 2020 | Najpopularniejsze przedmioty dodatkowe (LO)

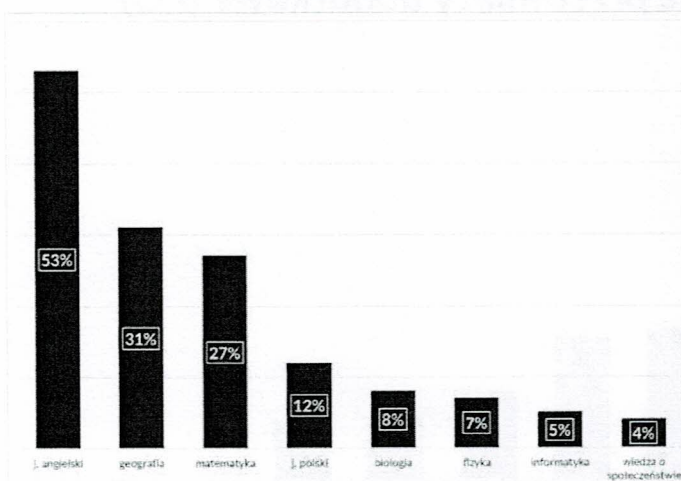
Dane dotyczą absolwentów
LO z 2020 r.

Wybory maturzystów: Najpopularniejsze przedmioty dodatkowe (T)

Dane dotyczą absolwentów technikum z 2019 r.

Wybory maturzystów 2020 | Najpopularniejsze przedmioty dodatkowe (T)

Dane dotyczą absolwentów
technikum z 2020 r.

Analizując te wyniki łatwo zauważyć, że młodzież szkół ponadgimnazjalnych wskazuje zainteresowania przemyślane i rozsądne, które wynikają głównie z analizy podstaw programowych do szkoły ponadgimnazjalnej. Pierwsze dwa przedmioty, które wskazują respondenci, zdaje się obowiązkowo na maturze. Kolejny przedmiot- wychowanie fizyczne, ukazuje, że młodzież jest zainteresowana dbaniem o kondycję i zdrowie, mimo, że wyniki kontroli NIK z 2013 r. mówią co innego. NIK wykazuje, że spada zainteresowanie uczniów

edukacją sportową. W latach szkolnych 2009/10-2011/2012 absencja uczniów na lekcjach WF-u wynosiła: 10 proc. w szkołach podstawowych, 13 proc. w gimnazjach i 17 proc. w szkołach ponadgimnazjalnych. Głównymi powodami, dla których uczniowie nie ćwiczą są: względy zdrowotne (35 %), nieatrakcyjny sposób prowadzenia zajęć (31 %). NIK wykazał, że NIK wynika, że szkoły nie potrafią stworzyć ciekawej oferty programowej dla uczniów. Uczniowie twierdzą, że nauczyciele nadmiernie preferują gry zespołowe (28 %) oraz ćwiczenia gimnastyczne (20 %). Inne formy zajęć tj. bieganie, taniec, aerobik, jazda na łyżwach, pływanie lub jazda na nartach, czy też aktywna turystyka - stanowią zaledwie margines wszystkich prowadzonych zajęć. Zajęcia wychowania fizycznego wciąż prowadzone bywają w warunkach, które nie gwarantują uczniom bezpieczeństwa. Dane wykazują, że 1/5 nauczycieli nie ukończyła szkolenia z pomocy przedlekarskiej¹. Jednakże badani respondenci szkół ponadgimnazjalnych z Zagłębia Miedziowego, wykazują w-f jako przedmiot znajdujący się w ich sferze zainteresowań. Taki wynik badań dobrze to świadczy o młodzieży, ponieważ wykazuje zainteresowania prozdrowotne. Warto nadmienić, że w ostatniej dekadzie w polskiej szkole w sferze profilaktyki zdrowotnej dzieje się dużo dobrego. Powstają i aktywnie działają programy edukacji zdrowotnej preferowane przez MEN, kuratoria oświaty, władze samorządowe.

Kolejny przedmiot znajdujący się w sferze zainteresowań uczniów szkół ponadgimnazjalnych to matematyka, wymieniana w rankingu na drugim miejscu. Czy młodzież licealna lubi uczyć się matematyki, uważając ten przedmiot za interesujący? Czy też wynika to z nacisku, jaki na naukę tego przedmiotu kładzie Ministerstwo Edukacji Narodowej? Lubi być może z faktu, że obecnie większość polskich wyższych uczelni przy rekrutacji bierze pod uwagę matematykę². Bez umiejętności matematycznych i logicznego myślenia, „bez nabytej na lekcjach matematyki kultury logicznego myślenia parlamentarzyści wciąż będą w ustawach pisać «i» zamiast «lub» albo odwrotnie. Bez elementarnej wiedzy matematycznej poważny dyskurs na tematy ekonomiczne czy socjologiczne wciąż będzie oparty na bałamutnych pojęciach średniej statystycznej, bo inne pojęcia, np. mediana, wariancja czy dystrybuanta będą poza zasięgiem intelektualnym tak polityków, jak dziennikarzy i obywateli”. Warto

² Na przykład rekrutacja 2019 na wydział prawa: Uniwersytet Jagielloński (pod uwagę są brane następujące przedmioty: historia, język polski, matematyka, wos o wadze wyniku przedmiotowego 35), Uniwersytet Warszawski (wynik rekrutacji = $0,15 * \text{polski} * w + 0,15 * \text{matematyka} * w + 0,1 * \text{język} * w + 0,3 * \text{przedmiot rozszerzony1} + 0,3 * \text{przedmiot rozszerzony 2}$ gdzie: w – waga przedmiotu ze względu na poziom (0,6 – podstawowy, 1 – rozszerzony), Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (język polski: podstawa 0,15/ rozszerzenie 0,30, język obcy: podstawa 0,15/ rozszerzenie 0,30, historia cz. pisemna: podstawa 0,20/ rozszerzenie 0,40, matematyka cz. pisemna: podstawa 0,20/ rozszerzenie 0,40, wos cz. pisemna: podstawa 0,20/ rozszerzenie 0,40).

wspomnieć, że matematyka w Polsce przez ponad dwadzieścia lat nie była obowiązkowym przedmiotem na maturze. Obecnie dość często mamy do czynienia z przekonaniem, że matematyka jest trudna i nie dla wszystkich³. Matematyka promowana jest przez władze oświatowe, ponieważ uczeń ucząc się matematyki uczeń posiada umiejętność logicznego i analitycznego myślenia. Podobnie jest z językami nowożytnymi – narzędziem komunikacji współczesnego świata, które pomaga znaleźć lepszą pracę, ale także ma duży i znaczący wpływ na rozwój mózgu.

W 2019 r. egzamin dojrzałości zdało 80,5% z ponad 247 tysięcy absolwentów szkół średnich. 13% zdających egzamin maturalny będzie poprawiać w sierpniu. 6,5 % maturzystów nie zdało matury. Egzamin dojrzałości z języka polskiego na poziomie podstawowym zdało w tym roku 95% uczniów. Średni wynik w skali kraju był niespecjalny i wyniósł 52%. Najtrudniejszym egzaminem dojrzałości była matura z matematyki. Tę na poziomie podstawowym ma już za sobą 86 % absolwentów. Średni wynik z matematyki był lepszy niż z języka polskiego — wyniósł 58 %, co oznacza, że niewdzięczna królowa nauk była w tym roku na egzaminie łaskawsza niż język ojczysty. Pomyślnie poszła uczniom matura z angielskiego, najczęściej wybieranego języka obcego. Na poziomie podstawowym zaliczyło ją 94% zdających. Średni wynik w skali kraju był z angielskiego najwyższy, wyniósł 72%. Wyższy poziom zdawalności matur odnotowano w liceach (86,4%) niż w technikach (70,5%). W liceach niecałe 9 % absolwentów szykuje się na sierpniową poprawkę. W technikach ten wskaźnik wynosi 20 % . Średni wynik matury z języka polskiego na poziomie podstawowym wyniósł w liceach 55 %, a w technikach 45% W przypadku matematyki średnia dla liceów wyniosła 64%, w technikach 49%. Najwyższe wyniki uzyskiwano z języka angielskiego, w liceach 78% , a w technikach 63%

Gdyby porównać wyniki badań przeprowadzonych przeze mnie do badań Janusza Rulki⁴ i Łukasza Michalskiego⁵ porównanie okazuje się interesujące.

Tabela 2. Preferencje młodzieży w zakresie przedmiotów nauczania. Zestawienie wyników badań.

⁴ Badania przeprowadzone w 1985 r. i 1990 r. czyli 33 i 28 lat po badaniach na terenie Zagłębia Miedziowego przez Beatę Józków.

⁵ Badania przeprowadzone w 2007 r. czyli 11 lat po badaniach na terenie Zagłębia Miedziowego przez Beatę Józków.

badania J. Rulki 1985 r. ⁶	badania J. Rulki 1990 r. ⁷	badania Ł. Michalskiego 2007 r. ⁸	badania B. Józków 2018 r. ⁹
w-f 36,1%	w-f 35%	język obcy 34,6%	język obcy 40,5%
j. polski 32,9%	j. polski 33,4%	matematyka 31,4%	matematyka 35,9%
geografia 28,2%	geografia 30,0%	w-f 29,8%	w-f 33,8%
historia 27,8%	biologia 28,8%	historia 28,6%	historia 31,0%
biologia 27,8%	historia 27,0%		

Porównywalne są moje badania z wynikami Łukasza Michalskiego, które zostały przeprowadzone 11 lat później. Natomiast badania Janusza Rulki sprzed 30 lat nie mają odniesienia do badań przeprowadzonych współcześnie. Różnica w badaniach na terenie aglomeracji warszawskiej Łukasza Michalskiego, a w Zagłębiu Miedziowym polega na tym, że w przypadku każdego z przedmiotów szkolnych, poziom wskazań w 2018 r. jest wyższy. Świadczy to o mądrości uczniów szkół ponadgimnazjalnych, o tym, że wiedzą jak poruszać się we współczesnych realiach, aby osiągnąć sukces. Raport IBE¹⁰ mówi, że uczniowie tracą zainteresowanie historią, co przekłada się w zmniejszającym się odsetku uczniów przystępujących do egzaminu maturalnego z historii z 22,1% (2005r.) do 7,4% wszystkich przystępujących do egzaminu dojrzałości w 2015 r.¹¹

Na podstawie powyższych informacji można spróbować wysnuć wniosek, iż badania przeprowadzone w Zagłębiu Miedziowym wykazują, że uczniowie szkół ponadgimnazjalnych mają dużą świadomość dotyczącą umiejętności matematycznych i językowych, które są bardzo ważne we współczesnej rzeczywistości. Obok umiejętności intelektualnych uczniowie szkół ponadgimnazjalnych duży nacisk kładą na uprawianie sportu, dbając jednocześnie o stan swojego zdrowia, a sens swojego istnienia, koncentrują na działaniu wokół określonych celów.

2. Kolejne pytanie ankiety dotyczyło roli historii w życiu młodzieży. Pytanie miało kafeterię półotwartą, bowiem zawierało listę możliwych odpowiedzi, ale umożliwiała w ostatnim

⁶ J. Rulka, *Przemiany świadomości historycznej młodzieży*, Bydgoszcz 1991, s. 32

⁷ *Op.cit.*, s.32.

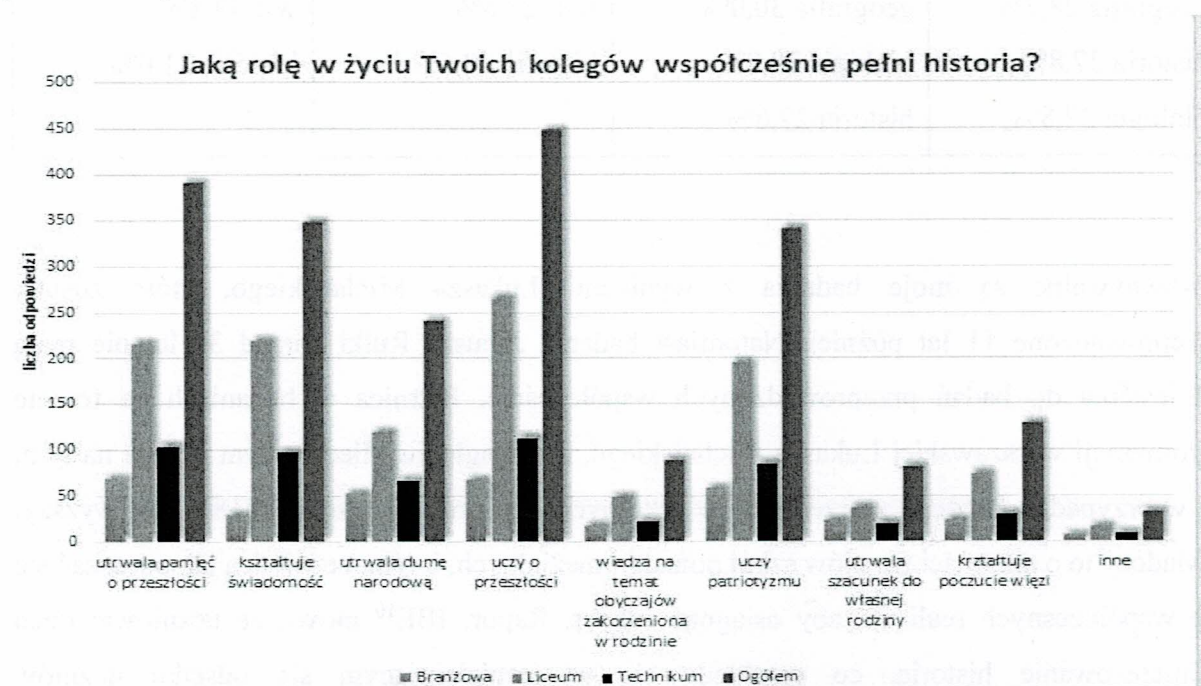
⁸ Ł. Michalski, *Świadomość historyczna uczniów...*, s.33.

⁹ Badania własne.

¹⁰ *Liczą się nauczyciele. Raport o stanie edukacji 2013*, Warszawa 2014, s. 228.

¹¹ *Op.cit.*, s. 230.

podpunkcie udzielenie odpowiedzi własnej. Spośród ośmiu odpowiedzi młodzież miała zaznaczyć dowolne cztery odpowiedzi, które brzmiały: utrwała pamięć o przeszłości, kształtuje świadomość, utrwała dumę narodową, uczy o przeszłości, wiedza na temat obyczajów zakorzeniona w rodzinie, uczy patriotyzmu, utrwała szacunek do własnej rodziny, kształtuje poczucie więzi.

Respondentki ze szkoły branżowej odpowiedziały na to pytanie w następującej kolejności, uważając, że historia w pierwszej kolejności utrwała pamięć o przeszłości (61,3%), uczy o przeszłości (58,1%), uczy patriotyzmu (51,6%), utrwała dumę narodową (38,7%). Badani uczniowie ze szkoły branżowej wymieniają: utrwała pamięć o przeszłości i uczy o przeszłości (67,7%), uczy patriotyzmu (58,1%), utrwała dumę narodową (55,4%), kształtuje świadomość (32,4%). Uczennice liceów ogólnokształcących ze wskaźnikiem powyżej 50%, wykazały następującą rolę historii: uczy o przeszłości (78,9%), kształtuje świadomość (66,2%), utrwała pamięć o przeszłości (63,7%), uczy patriotyzmu (58,3%). Odpowiedzi respondentów z liceów ogólnokształcących były takie same, lecz przedstawione w innej kolejności. Wśród uczniów liceów ogólnokształcących przeważały cztery odpowiedzi dotyczące roli historii w życiu młodych ludzi ze wskaźnikiem powyżej 50%: uczy o przeszłości (73,9%), utrwała pamięć o przeszłości (61,3%), kształtuje świadomość (59,9%), uczy patriotyzmu (54,2%). W ten sposób przechodzimy do wyników na temat roli historii w życiu młodych ludzi w technikach. Uczennice tego typu szkoły wymieniają w kolejności wskazania: uczy o przeszłości (71,2%), utrwała pamięć o przeszłości (67,8%), uczy patriotyzmu (59,3%), kształtuje świadomość (39%). Uczniowie techników systematyzują w następującej kolejności rolę historii: kształtuje

świadomość (67%), uczy o przeszłości (64,3%), utrwała pamięć o przeszłości (58,0%), wiedza na temat obyczajów zakorzeniona w rodzinie (45,5%).

Podsumowując moje rozważania można stwierdzić, że młodzież w każdym typie szkoły wymienia niemal tą samą rolę historii, jednak w różnej kolejności. Warto zwrócić uwagę, że w każdym wymienionym wyrażeniu wskaźnik wynosi ponad 50%. Na wykresie nr 2 wyraźnie widać, że badani w szkołach branżowych, wymieniają rolę historii w następującej kolejności: utrwała pamięć o przeszłości (65,7%), uczy o przeszłości (64,8%), uczy o patriotyzmie (56,2%), utrwała dumę narodową (50,5%). W liceach młodzież uważa, że rola historii przejawia się w uczeniu o przeszłości (76,9%), kształtowaniu świadomości (63,6%), utrwalaniu pamięci o przeszłości (62,7%), uczeniu patriotyzmu (56,6%). W technikum młodzież rozumie rolę historii w życiu współczesnej młodzieży w następujący sposób: uczy o przeszłości (66,7%), utrwała pamięć o przeszłości (61,4%), kształtuje świadomość (57,3%), uczy patriotyzmu (50,3%).

W ostatnim podpunkcie tego pytania młodzież mogła udzielić odpowiedzi własnej. Oto kilka odpowiedzi in extenso: unie wiem, żadną, szacunek do ojczyzny¹², czy nie popełniać błędów z przeszłości, pozwala na postrzeganie zależności między wydarzeniami przeszłymi, a teraźniejszymi, pozwala popatrzeć na pewne sprawy z innej perspektywy, bawi, uczy, dużo śmiesznych i pouczających memów, coraz częściej promuje nacjonalizm, hodoje patologicznych patriotów, pogłębia nienawiść do innych narodów i mniejszości, dostarcza wiedzy, którą warto posiadać¹³, żadnej roli, nauczyciel nas nie uczy, podsycą nienawiść do banderowskich i sowieckich szmat, pozwala na obiektywną ocenę sytuacji, mówi nam o innych pokoleniach¹⁴.

Reasumując analizę wyników dotyczącej roli historii, współczesna młodzież w Zagłębiu Miedziowym twierdzi, że uczy ona o przeszłości (72%), utrwała pamięć o przeszłości (62,9%), kształtuje świadomość (55,9%) oraz uczy patriotyzmu (54%).

Jak wynika z przytoczonych wypowiedzi in extenso, uczniowie szkół ponadgimnazjalnych potrafili wymienić rolę historii, ale nie koniecznie w sposób adekwatny i kulturalny.

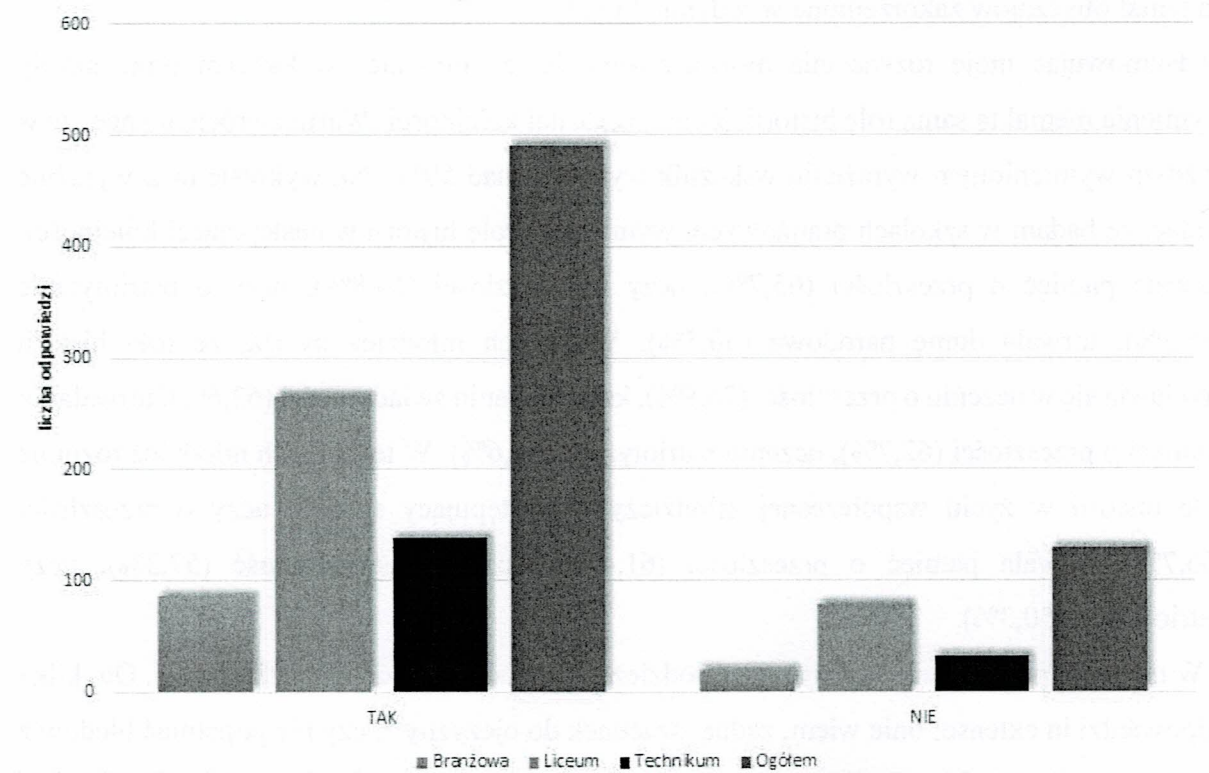
3. Kolejne pytanie miało dać odpowiedź na ważność lekcji historii w życiu młodych ludzi szkół ponadgimnazjalnych.

¹² Wypowiedzi uczniów szkół branżowych.

¹³ Wypowiedzi uczniów liceów ogólnokształcących.

¹⁴ Wypowiedzi uczniów techników.

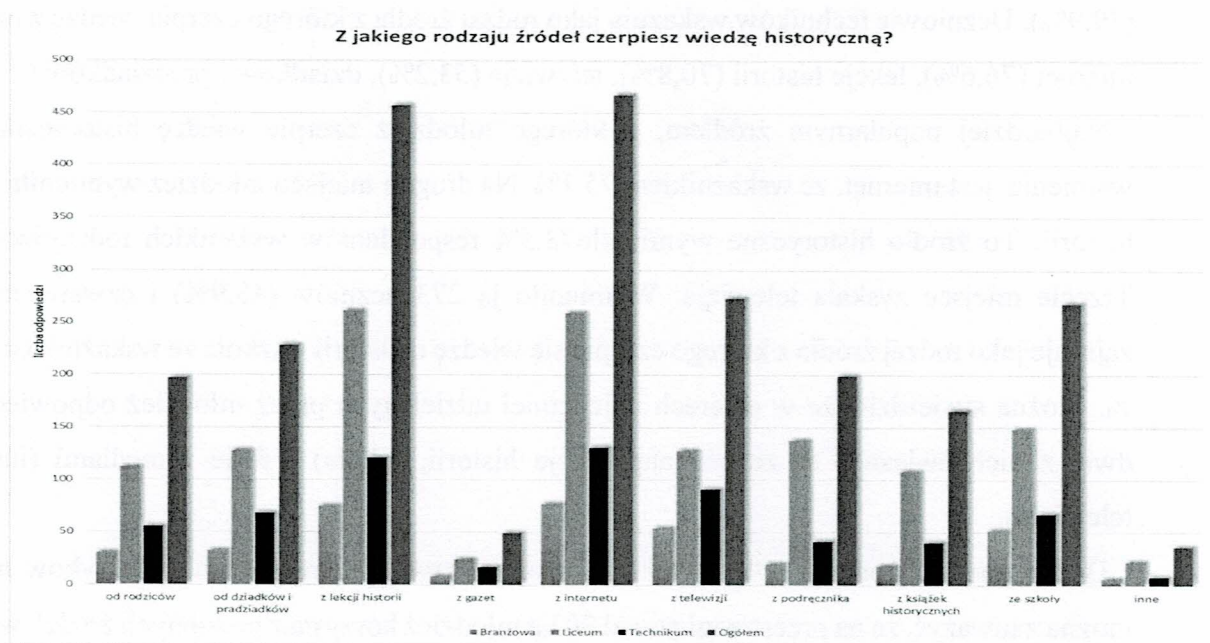
Czy lekcje historii uważasz za ważne?

Uczennice szkoły branżowej uważają lekcje historii za ważne ze wskazaniem 74,2%, 8 respondentek jest przekonanych (25,8%) o braku ważności tego przedmiotu. W przypadku badanych uczniów szkoły branżowej 63 z nich stwierdza, że historia jako przedmiot nauczania jest ważna (85,1%), a tylko 11 respondentów (14,9%) odpowiada się negatywnie na to pytanie. Objęte badaniem licealistki również są zdania, że historia jest ważna, ponieważ 80,9% zakreśla odpowiedź „tak”. Tylko 19,1% badanych uważa, że historia nie jest ważnym przedmiotem. Uczniowie liceów w większość wskazań wykazują ważność historii (71,8%), natomiast tylko 28,2% badanych uważa lekcje historii za nieważne. W przypadku przebadanych respondentów w technikach, uczennice wykazują poziom zainteresowania historią 84,7%, a uczniowie 79,5%. Tylko 15,3% dziewcząt i 20,5% chłopców z techników, ocenia historię za nieważną. Podsumowując to pytanie, na wykresie wyraźnie widać, że w każdym typie szkoły uczniowie uważają lekcje historii za ważne. Ogólny poziom wskazań na „tak” dla historii to 79,1%, czyli 492 uczniów, poziom wskazań „nie” dla historii wykazało 130 uczniów, czyli 20,9%. W świetle badań wyraźnie widać, że młodzież szkół ponadgimnazjalnych w Zagłębiu Miedziowym uważa lekcje historii za ważne, co daje niebywały optymizm dla nauczycieli historii.

Na podstawie powyższego wykresu można wysnuć wniosek, że badana młodzież, podobnie jak ta z Zagłębia Miedziowego, dostrzega potrzebę znajomości historii. Reasumując można stwierdzić, że historia zajmuje w życiu młodych ludzi ważne miejsce. Potwierdzają to badana własne oraz przedstawiony wykres powyżej. Postrzegana jest jako nauczycielka o przeszłości, utrwalająca o niej pamięć, kształtująca świadomość i ucząca patriotyzmu.

4. Kolejne pytanie ankiety dotyczyło przekazu informacji i wskazania źródeł, z których młodzież ponadgimnazjalna czerpie wiedzę historyczną. Pytanie miało kafeterię półotwartą, zawierało dziewięć możliwych odpowiedzi, natomiast w ostatnim podpunkcie młodzież mogła samodzielnie wymienić własne źródła historyczne. W pytaniu tym należało zaznaczyć cztery dowolne odpowiedzi.

Z przedstawionych wyżej danych wynika, iż najbardziej popularnymi źródłami wiedzy historycznej w szkole branżowej w grupie uczennic są: internet (77,4%), lekcje historii (67,7%), szkoła (54,8%), telewizja (51,6%). Ich koleżanki z tego samego typu szkoły wymieniają takie same źródła wiedzy historycznej jak koleżanki, jednak ułożone w innej kolejności: z lekcji historii (73,0%), z internetu (71,6%), z telewizji (51,4%), ze szkoły (47,3%). Dla badanych respondentek z liceów ogólnokształcących, cennym źródłem pozyskiwania

wiedzy historycznej są: lekcje historii (80,4%), internet (70,1%), dziadkowie i pradziadkowie oraz szkoła (40,7%) i podręcznik szkolny (39,7%). Uczennice techników Zagłębia Miedziowego, wymieniają w kolejności wskazań następujące źródła, z których czerpią wiedzę historyczną: internet (72,9%), lekcje historii (67,8%), telewizja (52,5%), od dziadków i pradziadków (49,2%). Badani uczniowie techników, klasyfikują w następujący sposób opinie na temat źródeł, z których czerpią wiedzę historyczną: internet (78,6%), lekcje historii (72,3%), telewizja (53,6%), szkoła (37,5%).

Na podstawie powyższego wykresu można zauważyć, że uczniowie szkół branżowych czerpią wiedzę historyczną w głównej mierze z internetu (73,3%), lekcji historii (71,4%), telewizji (51,4%) oraz szkoły (49,5%). Licealiści Zagłębia Miedziowego jako źródła wiedzy historycznej podają: lekcje historii (75,4%), internet (74,9%), szkołę (43,1%), podręcznik (39,9%). Uczniowie techników wskazują jako rodzaj źródła z którego czerpią wiedzę z historii: internet (76,6%), lekcje historii (70,8%), telewizję (53,2%), dziadków i pradziadków (39,8%).

Najbardziej popularnym źródłem, z którego młodzież czerpie wiedzę historyczną, bez wątpienia jest internet, ze wskaźnikiem 75,1%. Na drugim miejscu młodzież wymieniła lekcje historii. To źródło historyczne wymieniło 73,5% respondentów wszystkich rodzajów szkół. Trzecie miejsce zyskała telewizja. Wymieniło ją 273 uczniów (43,9%) i czwarte miejsce zajmuje jako rodzaj źródła z którego czerpie się wiedzę o historii – szkoła ze wskaźnikiem 43,1%. Można stwierdzić, że w czterech najchętniej udzielanych przez młodzież odpowiedziach dwie z nich związane są ze oświatą (lekcje historii, szkoła) i dwie z mediami (internet, telewizja).

Dokonując konfrontacji w/w wyników badań z rozważaniami innych dydaktyków historii można zauważyć, że na przestrzeni ponad 30 lat młodzież korzysta z podobnych źródeł wiedzy, do których zaliczyć można lekcje historii, telewizję, rodzinę. Ważną rolę pełni również niezastąpiony podręcznik szkolny.

Tabela 6. Źródła wiedzy historycznej. Zestawienie wyników badań.

źródła wiedzy historycznej	badania E. Maczkowskiej	badania J. Rulki	badania A. Gołębiowskiej	badania B. Józków
lekcje historii	74	83,1	54,64	73,5
powieści historyczne	64	60,5	-	-

telewizja	44	60,2	39,96	43,9
dziadkowie	-	40,2	32,17	36,7
rodzice	39	34,9	32,17	31,7
radio	-	33,1	-	-
czasopisma	-	28,6	23,43	-
kościół	36	26,1	-	-
internet	-	-	34,43	75,1
podręcznik szkolny	-	-	54,51	32,0

Bardzo ważną rolę w XXI wieku przypisać należy internetowi jako najważniejszemu źródłu wiedzy historycznej wskazanemu przez respondentów szkół ponadgimnazjalnych w Zagłębiu Miedziowym. Okazuje się, że młodzież nie traktuje tego medium tylko jako źródła rozrywki i komunikacji, ale przede wszystkim jako źródło wiedzy i informacji. Internet został tu sklasyfikowany jako proste narzędzie oddziałujące pozytywnie i niosące pozytywne konsekwencje właściwego nim zarządzania.

DORADCA METODYCZNY
Beata Józków
 mgr Beata Józków